

ЗМІСТОВНІ АСПЕКТИ ЦИФРОВОЇ ОСВІТИ

Грицуленко С.І.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту та маркетингу
Державного університету інтелектуальних технологій і зв'язку
м. Одеса, Україна*

Цифровізація суспільства і його економіки зумовлюють необхідність підготовки адекватних даним процесам фахівців, що вносить значні зміни в систему освіти. Характерним трендом сучасної освіти є технологічність. Освіта і технології йдуть поряд задля розширення й організації знань.

У даному контексті цифрова трансформація є важливим і багатогранним аспектом модернізації національної системи освіти загалом і вищої, зокрема.

Так, МОН України зазначає, що цифрова трансформація у сфері освіти і науки – це комплексна робота над побудовою екосистеми цифрових рішень у сфері освіти та науки, включно зі створенням безпечного електронного освітнього середовища, забезпеченням необхідної цифрової інфраструктури закладів та установ освіти і науки, підвищення рівня цифрової компетентності, цифровою трансформацією процесів та послуг, а також автоматизацією збору і аналізу даних [1]. Очевидно, що її двигунами стають цифровізація і тотальна підключеність, а очікуваним результатом – цифрова освіта – відкрита (доступна з будь-якої точки земної кулі), безперервна (через усе життя), без відриву від професійної діяльності.

Концептуально цифрова освіта об'єднує в собі різноманітні елементи і поняття у сфері використання цифрових технологій (ЦТ) в освітньому процесі.

Тобто, інструментом здійснення сучасної освіти є використання ЦТ. При цьому йдеться, передусім про «наскрізні» ЦТ (НЦТ), що не мають прив'язки до конкретної сфери діяльності, а застосовуються у різних галузях промисловості і соціальній сфері (великі дані, віртуальна та доповнена реальність, бездротовий зв'язок, робототехніка, промисловий інтернет, штучний інтелект, системи розподіленого реєстру та ін.). У рамках кожної з НЦТ виокремлюються субтехнології, що стрімко розвиваються.

Отже, *цифровою є освітня діяльність*, здійснювана на базі застосування НЦТ. Як приклад подібної освіти можна назвати надання на комерційній основі освітніх послуг через інтернет або шляхом продажу технічних носіїв інформації (дистанційне навчання, система «e-Learning» як інформаційний тип бізнесу).

Загалом цифрова освіта охоплює такі компоненти, як (рис. 1):

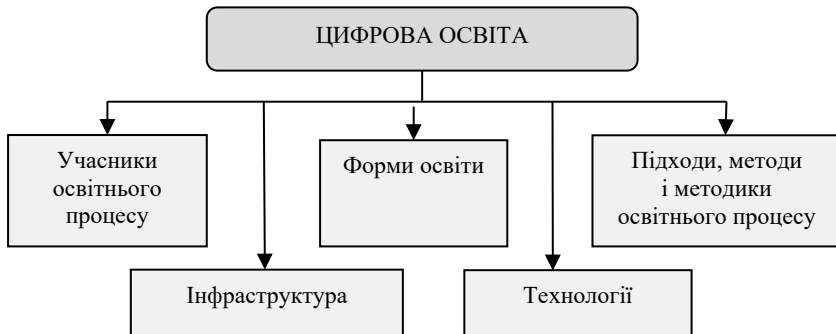

Рис. 1. Компоненти цифрової освіти

Учасниками освітнього процесу є тьютори (викладачі-наставники закладу вищої освіти; освітні помічники з індивідуальної підтримки під час навчання), тьюторанти (студенти, державні органи та установи; комерційні підприємства).

До форм цифрової освіти відносять електронне навчання, дистанційне навчання («d-Learning»), онлайн навчання («e-Learning»), мобільне навчання («m-Learning»), всепроникаюче навчання («u-Learning»), змішане навчання («b-Learning»), перевернуте навчання («f-Learning») та ін.

Слід підкреслити, що інтернет і ЦТ зробили ці поняття дуже близькими, тому існують також і інші погляди на їхнє визначення. Наприклад, виділяються дистанційна форма навчання (на географічній відстані) та система «e-Learning», що з англ. Перекладається як електронне навчання (в режимі реального часу). При цьому технології останньої реалізуються через такі методи навчання, як: «m-Learning», «u-Learning», «b-Learning», «f-Learning» та ін.

Інфраструктура цифрової освіти – це електронне інформаційно-освітнє середовище закладу вищої освіти (системи і ресурси цифровізації освітнього процесу).

Технології цифрової освіти – це електронні курси, хмаро орієнтовані системи управління навчанням, онлайн курси, масові відкриті онлайн

курси (MOOCs) від провідних закладів вищої освіти і фахівців у різних галузях знань (безкоштовні або за символічної плати), онлайн платформи, відео-конференції, презентації та ін.

Відтак, цифрова освіта має *основоположні ознаки*, які визначають її зміст та особливості формування і розвитку, серед яких можна виділити наступні:

- комплексність утворення (наприклад, дистанційне навчання і система «e-Learning»);

- належність до інформаційного типу бізнесу, у зв'язку з чим [2, с. 4–5]:

- специфічні засоби праці (передусім, засоби обчислювальної техніки і зв'язку, ЦТ);

- специфічний предмет праці (первісна інформація, що перетворюється через ІТ у кінцевий, призначений для користувача електронний інформаційний продукт);

- специфічний технологічний процес як послідовність взаємопов'язаних дій з моменту виникнення інформації до отримання результату (оброблена інформація);

- специфічна продукція (освітня послуга на основі застосування НЦТ), покликана задовольняти інформаційні та інтелектуальні потреби учасників освітнього процесу;

- підґрунтя у розвитку інтелектуальних творчих здібностей і критичного мислення учасників освітнього процесу через зростання цифрової грамотності;

- рушійна сила цифрової трансформації через ключову роль цифрових компетентностей і професій у становленні і розвитку цифрового суспільства та його економіки.

Зважаючи на останнє, необхідно активніше просувати державні програми цифровізації освіти для підготовки сучасних фахівців, здатних зробити внесок у цифрову економіку, «оцифрувати» вітчизняний бізнес, щоб конкурувати на рівних із представниками інших країн світу.

Саме, *цифровізація*, як ефективне використання можливостей онлайн і НЦТ всіма учасниками освітньої системи будь-якого рівня, і визначатиме як її конкурентоздатність у найближчому майбутньому, так і країни в цілому.

У сучасній економіці цифровізація освіти є стандартним і неминучим кроком, при цьому не слід як гаятися, так і занадто поспішати, необхідно більш ретельно продумувати всі плюси і мінуси, запобігаючи серйозним проблемам у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Цифрова трансформація освіти і науки. *Міністерство освіти і науки України* : веб-сайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/cifrova-transformaciya-osviti-ta-nauki> (дата звернення: 02.12.2023).

2. Grytsulenko S. The information sector of the economy as a field of information business and the foundations of digital transformation: Theoretical and methodological aspects of research. *Transformation of economy, finance and management in modern conditions* : Collective monograph / edited by A. Pawlik, K. Shaposhnykov. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2022. P. 1–36. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-220-3-1>